

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամսու՝ 6 ռուբլի, երեք ամսու՝ 3 ռ. 50 կ. ամսու՝ 1 ռ., հասցի 5 կոպեկ: Բաժանորդ գրուած են թիֆլիսում և արտասահմանում:

Խմբագրութեան հասցին՝ Тифлис. Редакция «Нор-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր (բացի սոն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունուած են ամէն լիզուեցողով: Ծայրագործութիւնները բաժին 2 կ. ընկալանքի համար կը կատարուի:

ՓԵՂԱՔԵՐԵՐԻ ՊԵՐՍՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԹԵՐԹԸ

Թիֆլիսում

ԱՌՈՒՋԻՎԱՅ 1891 ԹՈՒՆԱՎԱՆՆ

(Ութերորդ տարի)

Կը հրատարակուի Նոյն քերական և ծրարական տեղի օր: Բոլորի կողմէն և անհրաժեշտ օրերէն:

Խմբագրութեան կ'ստանայ և տեղական հեռագրերն էր:

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի, վեց ամսու՝ 6 ռուբլի, հասցի 5 կոպ. Եւրոպայի, Թիւրքիայի, Ամերիկայի և այլ հեռաւոր երկրներէ թափանցողները վճարուած են տարեկան 40 Ֆրանկ:

Բաժանորդ են գրուած իւրաքանչիւր ամիս 1-ից միայն: Թիֆլիսում բաժանորդ են գրուած միայն «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը:

Խմբագրատանը գտնուած է Բարոնական փողոցում, պոստ-հեռագրատան գէմ, տուն № 12:

Օտար քաղաքներէ դիմում են խմբագրութեան՝ Тифлис. въ Редакцію ежедневной газеты «НОРЪ-ДАРЪ» կամ Tiflis (Caucase) Rédaction du journal «Nor-Dar»:

Խմբագր-հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐԵԱՆ

ԲՈՎԱՆՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդողը: Յետ պէտք է գնալ թէ առաջ: Հետագային երբ Բոնի կ'ուն. — Լուրեր, Կոյի զեկուցումը, Լորաձոր, Պրոսպան գիւմ:

Նազիրներու մտնելը բարեկրօնութեան խնդիր մասին:

Բաղաժարական. — Քաղաքական լուրեր: Երկրայեան հեռագրեր: Բանասիրական. — Հերթիկէ: Յայտարարութիւններ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՅՆՐԻԿԷ

(Յրանաւա Կոպիկից)

Y

Սակայն այդ խեղճ երեխաներն առաւել ներդրածութեան էին արժանի:

Իւր մօր նման, ամեն անգամ որ Արմանն անցնում էր փողոցի ընդունարանին, նկատուէր, որ զերծկուտ գեղեցիկ գլուխը, որ թեթևակի ծուռու էր Արմանին բարեկամ համար. բայց Արմանին իւր անմեղութիւնից չէր նկատուած նորա արդիւնքը չափազանցող զէմը: Իսկ ինչ վերաբերուած է Հենրիկէին, նա հենց առաջին անգամ, որ տեսաւ Արմանին, անհուն սիրով սիրահարուած էր նրան: Այդ գեղեցիկ, վայելչակազմ երիտասարդը իւր աղմուկական շարժումներով և համեստ, փաղաքոյ աչքերով գերբնական և իրենից անհամեմատ բարձր մի կակ էր թուում իրեն: Հենրիկէն անկողնի աղջիկ չէր: Դեռ գերմուտու մօտ աշխատելիս իւր ընկերուհիներէ յայտնի խնամով խօսակցութիւնները զարգացնել էին նրան և անհամար փորձի տեղ բռնել: Բայց երբեք, նոյն իսկ իւր ամենազաւորի և քաղցր ցնորներէ մէջ անգամ, նա չէր համարձակուած իրեն հաւատարմ համարել իւր զեռ. ևս նոր ծրարած առնող սիրոյ առարկային:

Նրա աչքում «հարուստ աղա» էր Արմանը, այսինքն այն մարդկանցից մէկն էր, որոնց հետ աղքատները չեն կարող ծանօթ լինել և միայն հեռուից են տեսնուած:

Նուա նրանց: Նա հաւատարմ էր, որ Արմանը կ'ունենայ իւր bonne amie-ն (արտաքին ընկերուհի համար անհաւատարմ և անհամար ընկերուհի թուում, որ մարդ մինչև քսան տարեկան հասակն անարատ մնայ): Նա Արմանի սիրած կինը երևակայում էր մի սիրուն, նշանաւոր տիկին, իրեն համապատասխան չըրջանից, և առանց նրան ճանաչելու, բայց առանց կասկածելու նրա գոյութեան մասին, Հենրիկէն ամենաբնական մասկանցութեանից մէկն էր սեպում նրան և նախանձում էր այն կնոջ բաղաւորութեանը, որ հարաւորութիւն ունէր ձեռքով չոյելու երիտասարդ պատրիկի պերճ, և և յաւելու փառք ինչ խճճուած մազերը, մինչդեռ ինքը, մի խեղճ աղջիկ, պէտք է միայն հեռուից հրճուէր նրանով: Սրբ Արմանը նրա մասից անցնելիս ասում էր՝ «Մարի լոյս, mademoiselle», — անհուն երանութեամբ գեղուած էր Հենրիկէին հոգին... Իսկ Արմանի ուշադրութիւն իւր վրայ գրաւել, նրա աչքին գեղեցիկ թուում աշխատել — նա մինչև անգամ չէր էլ թոյլ տալ իրեն մասնակցել այդ մասին:

Բայց Արմանը պատկերի էր համարում նրան: Նա երիտասարդական բոլոր ջերմութեամբ և հետաքրքրութեամբ, որ յատուկ է ցանկական կրթութիւնը բոլոր բարձրագոյն երիտասարդութեան, ձգտում էր զէպի աղջիկը: Չնայելով, որ նա մինչև այժմ անարատ էր մնացել և ամեն կերպ խոյ տուել իւր ընկերակիցներէ անհամախառն խօսակցութիւններէ, սակայն, ինչպէս երևում է, ինքն իրեն մօտենում էր վերափոխութեան րոպէն, որովհետև Արմանը, ինչն այսօր մտածելով, թէ այս գեղանի աղջիկը ուղիւ մօտիկ է իրեն:

Թիֆլիս, 16 նոյեմբերի, 1890.

ՅԵՏ ՊԵՏԲ Է ԳՆԱՆ ԹԵ՛ ԱՌՈՋ:

Յետ չ'պէտք է գնալ, այլ պէտք է առաջ գնալ, որովհետև առաջ գնալ նշանակում է գործել, բարձրանալ, կատարելագործուել. իսկ լետ գնալ նշանակում է տեղումը մնալ, անգործ մնալ, անպէտքանալ, բորբոսնել և ոչնչանալ:

Միայն մի դէպքում կարելի է լետ գնալ, երբ լետ են գնում աւելի առաջ գնալու համար, երբ լետ են քաշուած ոլորտը: Հաւաքելու, որպէս զի առաջ բացուած անդունդի վրայից անվտանգ և ապահով թուչես:

Բայց ինչ էլ որ լինի, առաջ է գնում մարդ թէ լետ — երկու դէպքումն էլ կատարուած է մի գործողութիւն, պրոցես:

Ահա ձեզ լետ գնալու մի պրոցես. հնգական մի առակ այսպէս է պատմուած. կանգնելը աւելի լաւ է քան ման գալը, նրստելը աւելի լաւ է քան կանգնելը, պառկելը աւելի լաւ է քան նստելը, քնելը աւելի լաւ է քան պառկելը, բայց քնելուց լաւ — մեռնելն է:

Ահա ձեզ մի պրոցես, որ գործելով մարդ հասնում է կատարելանգործութեան. լետ գնալու պրոցեսը կատարուեցաւ և հա-

աւ — մեռնելութեան:

Այդտեղ ամեն բան վերջանում, լոյսը հանգչում է, խաւարը թափաւորում:

Այն ինչ առաջ գնալու պրոցեսը այսպէս պէտք է որ կատարուէր. քնած մարդը կը զարթնէր, զարթուն մարդը պառկած չէր մնալ, կանգնած մարդը կը շարժուէր տեղից, կը գնար այն կողմը, որտեղ տանում է նրան նրա էութիւնը և միշտ ու անընդհատ գործելով կը կատարելագործուէր: Այդտեղ խաւարը անհետանում է, լոյսի հետ ամեն կողմ կենդանութիւն է և կեանք:

Ինչպէս մարդս իւր արտաքին գործունեութեան մէջ կարող է լետ գնալ կամ առաջ գնալ, նոյնպէս և իւր ներքին, հոգեկան զարգացման պրոցեսի մէջ կարող է լետ էլ գնալ, առաջ էլ գնալ:

Փիղիքական աշխարհում առաջ գնալու պրոցեսը կատարուած է, երբ ճագուրի մօմից լետոյ գալիս է լամպարի լոյսը, լետոյ գաղը, լետոյ էլէքտրական լոյսը... իսկ հաւաքուած կատարուելով, կատարուած է լետ գնալու պրոցեսը:

Ինչ ասել է, որ ճագուրի լոյսից լետոյ աւելի զօրաւոր է լամպարի լոյսը, իսկ սրանից գաղի լոյսը... ահա ձեզ կանոնաւոր առաջ գնալու, առաջադիմելու, այսինքն կա-

տարելագործուելու պրոցեսը:

Միևնոյնը կը տեսնէք և մարդու հոգեկան աշխարհում. առաջ մտածում են, զգում են, բայց միտքը էլ, զգացումը էլ քեզ համար են պահում. լաւ միտք է, լաւ զգացմունք է — ոչ ոք չը գիտէ, ոչ ոքի լայտնի չէ: Բայց անցնում է ժամանակ, աշխատում են մտքիդ և զգացմունքիդ մարմին տալ, ամփոփել նրանց խօսքերի մէջ. այդ անում են և այդ երկրորդ քայլն է դէպի առաջ: Բայց խօսքերիդ մի ձև պէտք է տես, որ հասկանան, թէ ինչ է ասածդ, ինչ է միտքդ, ինչ է զգացմունքդ և ինչ են ուղում, որ ընդունեն, ցանկացածդ կատարեն: Կատարում է առաջ գնալու երկրորդ քայլը. աղերսում են, աղաչում են և աւելի ու աւելի առաջ գնալով, սկսում են խնդրել, պահանջել:

Տեսնում ենք, որ մարդու հոգեկան աշխարհումն էլ առաջ գնալու, կատարելագործուելու պրոցեսը կատարուած է. խօսքից սկսուած է և հասնում է գործի:

Խօսքին հետևում է գործը, երբ մարդս առաջ է գնում և ուղում է կատարելագործութեան հասնել: Խօսքը որքան էլ որ լաւ լինի, գործը աւելի բարձր է, որովհետև

անկործրէն նախանձում էր այս հասարակ, մանր մարդկանց, որոնք ամենաուրախ արամաւորութեամբ զոյգ զոյգ անցնում էին իւր մօտով: Այդ չէ, պարզեցնելից, իւր երիտասարդութեան միջոցին, անսպասակ թախաւել թախածի դառն զգացումով և անհանգստութեամբ լցուած գոտարթ և բերկրաւ հասարակութեան միջև իրեն մնակ զգալով:

Նա հասաւ Ս. Հայրերի փողոցի վերջին, այնտեղից շուտ եկաւ դէպի ձախ Սեւերեան փողոցը, անցաւ սկիւրը, Bon Marche խանութը, որ տօնի պատգամով փակ էր, և երկար մայրի վրայով առաջ անցաւ Լաշնիկի հիւանդանոցի հին պատի երկարութեամբ: Այդ ժամերին, տօն օրերը, մանաւանդ ամառը, այս կղերական արուարձանի ընդարձակ փողոցը համարեա բոլորովն դատարկ է լինում: Սկզբնական իրեր վաճառող խանութները փակ են: Ժամուտներն ու մուրացկաններ խուճեքն արդէն վերադառնում են ժամից: Երբեմն միայն անց էր կենում մի որ և ինչ բանուոր կամ մանր բուրժուա՝ առնական չոր հագած, իսկ տասը վայրկեանը մի անգամ էլ փողով: Գի միջով անց էր կենում զիլմանը դանդաղորէն, ծուրմաւոր, ասես քնած անխնդր շուտ ապրով: Ահա բոլորը:

Միայն հիւանդանոցի դրան առաջն էր, որ փոքր ինչ կենդանութիւն էր երևում: Այդ տեղ մանր առնաբանները թարաշներէ մէջ կարգով շարել էին իրենց պարսեմատը, նարինջը, ծաղիկներն ու զանազան մանր-մանր իրերը: Իրենց հիւանդներին այցելութեան եկողներն ընծաներ էին գիւտ, նրա էին մտնում, դուրս գալիս: Յանկարծ Արմանը

Типографія конторы газеты Кавказъ, Год. пр. д. Читающа